

Súd: Najvyšší správny súd SR
Spisová značka: 9Sžsk/83/2020
Identifikačné číslo spisu: 2018200353
Dátum vydania rozhodnutia: 30. marca 2022
Meno a priezvisko: JUDr. Zdenka Reisenauerová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2022:2018200353.1

UZNESENIE

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky vo veci žalobcu: K., nar. X. H. XXXX, S., zastúpeného: Advokátska kancelária JUDr. Andrej Jaroš, spol. s r. o., IČO: 36 839 132, Nám. sv. Anny 361/20, Trenčín, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, Ul. 29. augusta 8 až 10, Bratislava, o preskúmanie rozhodnutia z 3. októbra 2018, č. 55326-3/2018-BA, v konaní o kasačnej sťažnosti žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Trnave č. k. 43 Sa 26/2018-117 z 2. marca 2020 takto

rozhodol:

Senát Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky postupuje vec veľkému senátu Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky.

Odôvodnenie

I.

Administratívne konanie a konanie pred správnym súdom

1. Žalobca bol od 19. februára 1992 podnikateľom na základe živnostenského oprávnenia a bol od 1. januára 2004 povinne nemocensky a dôchodkovo poistený. Za mesiace júl až december 2007 a január a február 2008 nezaplatil poistné na tieto poistenia, ani príspevky na starobné dôchodkové sporenie. Jeho živnostenské oprávnenie zaniklo 18. februára 2008 a k tomuto dňu sa tiež odhlásil z povinného sociálneho poistenia. Okresný súd Trnava uznesením sp. zn. 25 K 9/2009, ktoré bolo uverejnené v čiastke Obchodnom vestníka zo 4. augusta 2009, vyhlásil na majetok žalobcu konkurz podľa zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii. Žalovaná zmluvou podpísanou 29. septembra/11. októbra 2010 postúpila pohľadávku voči žalobcovi na dlžnom poistnom za obdobie mesiacov júl až december 2007 a januára a februára 2008 na Slovenskú konsolidačnú, a.s. Podľa rozvrhu výťažku z konkurzu, ktorý bol schválený 1. augusta 2017, boli tieto pohľadávky uspokojené v kvóte 0,06 % až 10,73 %.

2. Po skončení konkurzu pobočka Sociálnej poisťovne v Galante rozhodnutím z 5. apríla 2018 predpísala žalobcovi penále z dlžného poistného za mesiace júl až december 2017 a január a február 2018 v sume 355,22 €, ktorého výpočet bol ozrejmeneý v prílohe rozhodnutia. Na odôvodnenie stručne uviedla, že penále predpísala podľa § 240 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení

neskorších predpisov, pretože žalobca v rozpore s § 141 ods. 1, § 142 ods. 1 a § 143 ods. 1 citovaného zákona a § 26 ods. 1 zákona č. 43/2004 Z. z. o starobnom dôchodkovo sporení v znení neskorších predpisov nezaplatil poistné a príspevky do ôsmeho dňa nasledujúceho kalendárneho mesiaca.

3. Žalobca sa proti tomuto rozhodnutiu odvolal a namietol, že v dôsledku vyhláseného konkurzu podľa § 100 ods. 1 a ods. 2 písm. c) zákona č. 7/2005 Z. z. nie je možné uspokojiť príslušenstvo pohľadávok, ani sankcie, ktoré vznikli po vyhlásení konkurzu. Za také príslušenstvo a sankcie sa malo podľa neho považovať aj penále podľa § 240 zákona č. 461/2003 Z. z. Žalovaná tu preskúmaným rozhodnutím z 3. októbra 2018 toto odvolanie zamietla. Zdôraznila, že penále nie je príslušenstvom poistného a nárok naň vzniká až predpísaním, v dôsledku čoho naň konkurz nemal žiaden vplyv.

4. Proti tomuto rozhodnutiu podal žalobca správnu žalobu, v ktorej v zásade zopakoval svoju argumentáciu z odvolania; zároveň poukázal na § 524 ods. 2 Občianskeho zákonníka, z ktorého vyvodzoval, že postúpením pohľadávky na poistné prešlo na Slovenskú konsolidačnú, a.s., aj právo na penále. Počas konania pred správnym súdom (avšak po uplynutí lehoty podľa § 181 ods. 1 SSP) žalobca doplnil, že právo žalovanej predpísať poistné už bolo premlčané. Správny súd tu napadnutým rozsudkom č. k. 43 Sa 26/2018-117 zrušil preskúmané rozhodnutie, ako aj rozhodnutie pobočky z 5. apríla 2018 „ako nezákonné“, bez citácie konkrétneho písma v § 191 ods. 1 SSP. Vyšiel z § 147 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z., ktorý sa podľa § 241 ods. 1 cit. zák. vzťahuje aj na penále a podľa ktorého sa právo predpísať penále zásadne premlčí za desať rokov odo dňa splatnosti poistného. Odkázal na judikatúru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (rozsudok sp. zn. 7 Sžso 28/2016), podľa ktorej sa pod pojmom premlčanie fakticky rozumie preklúzia, na ktorú žalovaná musela prihliadať z úradnej povinnosti.

II.

Kasačná sťažnosť a vyjadrenie k nej

5. Včas podanou kasačnou sťažnosťou sa žalovaná domáha zrušenia tohto rozsudku a vrátenia veci na ďalšie konanie. Zdôraznila, že teória, ako aj text právneho predpisu rozlišuje medzi preklúziou a premlčaním a preklúzia (zánik práva) nastáva len v prípadoch, ktoré zákon výslovne ustanovuje. § 147 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. však ustanovuje, že právo „sa premlčí“, nie, že „zaniká“. Na premlčanie má žalovaná prihliadať len na námietku dlžníka a premlčané nároky, ktoré boli zaplatené, nemôže dlžník vymáhať ako bezdôvodné obohatenie. Žalobca námietku premlčania nevzniesol ani v odvolaní, preto žalovaná do vydania preskúmaného druhostupňového rozhodnutia nemohla na premlčanie prihliadnuť. Toto rozhodnutie tak nemôže byť nezákonné kvôli tomu, že tak neurobila. V tejto súvislosti odkázala na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 7 Sžso 9/2010, v ktorom bol vyjadrený rovnaký názor. Rovnako upriamila pozornosť na to, že rozsudok sp. zn. 7 Sžso 28/2016, z ktorého vychádzal správny súd, bol sice navrhovaný na uverejnenie v zbierke súdnych rozhodnutí, správne kolégium najvyššieho súdu ho však neschválilo.

6. Žalobca navrhol kasačnú sťažnosť zamietnuť. Námietku premlčania uplatnil v konaní pred správnym súdom, takže jeho rozsudok je správny. Zároveň však zotrval na svojej skoršej argumentácii, že predpísaniu penále bránil zákon č. 7/2005 Z. z., ako aj § 524 ods. 2 OZ.

III.

Posúdenie veci senátom kasačného súdu

7. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky ako kasačný súd (§ 438 ods. 2 SSP), na ktorý od 1. augusta 2021 prešiel výkon súdnictva z Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (§ 101e ods. 2 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch v znení neskorších predpisov), preskúmal napadnutý rozsudok v celom rozsahu (§ 453 ods. 1 SSP), ako aj predchádzajúce konanie pred správnym súdom bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP) v rozsahu uplatnených kasačných bodov (§ 453 ods. 2 SSP).

8. Predmetom prerokúvanej veci je preskúmanie rozhodnutia organizačných zložiek Sociálnej poisťovne, ktorými bolo predpísané penále podľa § 240 zákona č. 461/2003 Z.z., na základe správnej žaloby fyzickej osoby. Keďže rozhodovanie Sociálnej poisťovne je sociálnou vecou v zmysle § 199

ods. 1 písm. a) SSP, je táto správna žaloba správnou žalobou v sociálnych veciach v zmysle § 199 až 205 SSP. Pretože ju podala fyzická osoba, nebol správny súd podľa § 203 ods. 2 SSP viazaný žalobnými bodmi a žalobca mohol podľa § 203 ods. 1 SSP jej dôvody voľne rozširovať a meniť až do rozhodnutia správneho súdu. V dôsledku toho správny súd nepochybil, keď sa v napadnutom rozsudku zaoberal otázkou, či právo predpísať penále bolo premlčané a aký vplyv mala táto okolnosť na zákonnosť preskúmaného rozhodnutia. Správny súd túto otázku vyriešil tak, že právo predpísať penále bolo v čase vydania preskúmaných rozhodnutí premlčané a žalovaná na to mala prihliadať, aj keď to žalobca v konaní pred ňou nenamietol. Žalovaná s tým nesúhlasí a tvrdí, že ak žalobca premlčanie nenamietal v konaní pred ňou, nemôžu byť jej rozhodnutie nezákonné, aj keď sa ním predpísalo premlčané penále.

9. Podľa § 240 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. fyzickým osobám a právnickým osobám povinným odvádzať poisťné a príspevky na starobné dôchodkové sporenie, ktoré ich neodviedli za príslušný kalendárny mesiac včas alebo ich odviedli v nižšej sume, Sociálna poisťovňa predpíše penále vo výške 0,05 % z dlžnej sumy za každý deň omeškania odo dňa splatnosti do dňa, kedy bola dlžná suma poukázaná na účet v Štátnej pokladnici, zaplatená v hotovosti, zaplatená exekútorovi alebo do dňa začatia kontroly. Podľa § 241 ods. 1 cit. zák. na penále primerane platí okrem iného ustanovenie § 147 o poisťnom. Podľa § 147 ods. 1 cit. zák. sa právo predpísať poisťné (t. j. aj penále) premlčí za desať rokov od jeho splatnosti (t. j. od splatnosti poisťného). Citované ustanovenia, ale ani ustanovenia o konaní (§ 172 až 222) zákona č. 461/2003 Z. z. bližšie neustanovujú, ako treba vykladať pojem premlčanie, teda aké sú účinky premlčania práva predpísať penále (či len oslabenie alebo až zánik práva) a či je na tieto účinky potrebné prihliadať aj bez námietky toho, koho sa to týka (dlžníka), alebo len na jej základe.

10. Doterajšia judikatúra najvyššieho súdu k tejto otázke formulovala rozličné stanoviská. V rozsudku sp. zn. 3 Szd 1/2010 zo 7. decembra 2010 najvyšší súd vyslovil, že sa nepremlčuje samo poisťné (v danom prípade na zdravotné poistenie podľa zákona č. 273/1994 Z. z. o zdravotnom poistení, financovaní zdravotného poistenia, o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne a o zriaďovaní rezortných, odvetvových, podnikových a občianskych zdravotných poisťovní), ale procesné právo poisťovne predpísať ho, ktoré premlčaním zanikne. Na toto premlčanie musí poisťovňa prihliadnuť ex offo, ak právny predpis vyslovene neustanovuje, že sa naň prihliada len na námietku dlžníka. Podobný názor vyslovil najvyšší súd aj v rozsudku sp. zn. 10 Sžso 43/2013. V ďalšom rozsudku sp. zn. 7 Sžso 9/2010 z 9. júna 2011 však najvyšší súd vyslovil, že na premlčanie práva (na predpísanie poisťného) sa prihliada len na námietku a bez nej správne orgány nie sú povinné skúmať premlčanie práva. Ak taká námietka v správnom konaní nebola vznesená, nemôže na ňu prihliadať ani súd prvého stupňa. Rozsudok sp. zn. 7 Sžso 28/2016 z 25. januára 2018, z ktorého vychádzal aj správny súd, opäť vychádza z názoru, že premlčanie v zmysle zákona č. 461/2003 Z. z. znamená fakticky preklúziu, pretože tento predpis neustanovuje, že by sa na premlčanie malo prihliadať len na námietku. Premlčacia lehota podľa § 147 zákona č. 461/2003 Z. z. je tak v skutočnosti prekluzívnou lehotou. Avšak rozsudok sp. zn. 10 Sžsk 6/2019 z 30. júna 2020 znova uzavrel, že žalovaná nemala povinnosť ex offo prihliadať na premlčanie práva predpísať penále, pretože toto právo nie je postihované preklúziou, ale premlčaním. Keďže dlžník počas konania žalovanej premlčanie nenamietal, rozhodnutie žalovanej, ktoré sa premlčaním nezaoberalo, nemožno považovať za nezákonné.

11. O určitú syntézu jednotlivých názorov sa pokúsil najvyšší súd v rozsudku sp.zn. 9 Sžsk 33/2020 z 30. júna 2021, v ktorom podal aj prehľad dovtedajšej judikatúry (okrem posledne citovaného rozsudku sp. zn. 10 Sžsk 6/2019). Najvyšší súd vyšiel z toho, že názor vyjadrený v rozsudku sp. zn. 7 Sžso 9/2010 bol prekonaný neskoršími rozhodnutiami, preto nepovažoval za potrebné predložiť vec veľkému senátu. Vecne najvyšší súd dospel k záveru, že premlčanie nemusí vždy znamenať preklúziu, rozlíšenie je však problematické, ak sa premlčanie ustanovuje v netypickej situácii (napr. § 114 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z., ktorý upravuje premlčanie nároku na dávku). Na rozdiel od § 85 Daňového poriadku (č. 563/2009 Z. z.) a § 60 Colného zákona (č. 199/2004 Z. z.), ktoré vyslovene vyžadujú, aby sa dlžník premlčania dovoľal, zákon č. 461/2003 Z. z. takéto ustanovenie neobsahuje. Žalovaná tak musí na premlčanie prihliadať aj bez námietky dlžníka. Platiteľ však môže dlžné poisťné dobrovoľne zaplatiť a také plnenie nie je bezdôvodným obohatením žalovanej.

12. Podľa § 22 ods. 1 písm. a) SSP najvyšší správny súd koná a rozhoduje o kasačných sťažnostiach vo veľkom senáte, zloženom z predsedu a šiestich sudcov, ak senát dospel pri svojom rozhodovaní k právnomu názoru, ktorý je odlišný od právneho názoru, ktorý už bol vyjadrený v rozhodnutí najvyššieho (správneho) súdu. Podľa judikatúry k totožne znejúcemu § 48 ods. 1 CSP, ktorá je tak použiteľná aj pri výklade § 22 ods. 1 písm. a) SSP, musí trojčlenný senát postúpiť vec na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu nielen v situácii, ak sa chce odkloniť od právneho názoru vyjadreného v rozhodnutí iného senátu, ale aj v situácii, kedy pri rozhodovaní o určitej otázke existuje rozdielna rozhodovacia prax. Úlohou veľkého senátu je nielen rozhodovať v prípade odklonu od skoršej (ustálenej) rozhodovacej praxe, ale predovšetkým zjednocovanie judikatúry samotného najvyššieho (správneho) súdu (porov. uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 1 VObdo 1/2020, ako aj nálezh Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 189/2021, ktorým bolo zrušené uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 1 VCdo 3/2019 s opačným názorom). Z podaného prehľadu je zrejmé, že v otázke, či ustanovenie § 147 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. normuje premlčanie či preklúziu a či má žalovaná na premlčanie prihliadať aj bez námietky dlžníka, existuje rozdielna rozhodovacia prax. Na rozdiel od tvrdenia v rozsudku sp. zn. 9 Sžsk 33/2020 nejde o ustálenú prax s ojedinelým vybočujúcim rozhodnutím, keďže odlišnosť rozhodovania bola znova potvrdená rozsudkom sp. zn. 10 Sžsk 6/2019. Z uvedeného dôvodu je podľa senátu splnená podmienka § 22 ods. 1 písm. a) SSP na postúpenie veci veľkému senátu.

13. Ustanovenie § 147 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. predovšetkým z jazykového hľadiska jednoznačne normuje, že právo predpísať poistné „sa premlčuje“, a nie, že právo zaniká. Ako však správne naznačil už najvyšší súd v rozsudku sp. zn. 7 Sžso 28/2016, posúdenie povahy a konkrétnych účinkov takého „premlčania“ je otázkou komplikovanou, pretože v odvetví verejného práva neexistuje jednotná definícia pojmu a účinkov premlčania. Avšak práve odvetvie sociálneho zabezpečenia (poistenia) poskytuje dostatok príkladov, že medzi premlčaním a preklúziou a ich účinkami sa dôsledne rozlišuje.

14. Prvým unifikovaným predpisom, ktorý upravoval sociálne poistenie v Česko-Slovensku, bol zákon č. 221/1924 Zb. z. a n. o poistení zamestnancov pre prípad choroby, invalidity a staroby, ktorý nadobudol účinnosť 1. júla 1926 (§ 148 ods. 3 zákona č. 148/1925 Zb. z. a n.). Podľa § 136 cit. zák. platilo, že ak nebolo ustanovené niečo iné, premlčovalo sa právo na priznanie poistnej dávky za päť rokov odo dňa, kedy nastala poistná udalosť, a nárok na výplatu jednotlivej dávky za jeden rok odo dňa jej nápadu. Podľa § 176 ods. 1 cit. zák. sa právo poistovne vymerať poistné premlčovalo za tri roky odo dňa splatnosti (§ 163). Podľa odseku 3 sa premlčanie prerušovalo úkonom, ktorého účelom bolo vymerať poistné, ak sa o tomto úkone dozvedela povinná osoba. Ani tieto predpisy bližšie neupravovali účinky premlčania, len dôvodová správa k § 195 o navrátení do predošlého stavu (Národné zhromaždenie, Poslanecká snemovňa, I. volebné obdobie, tlač 4186) naznačovala, že dôsledkom premlčania mala byť strata práva. Na druhej strane sa však dobová judikatúra (porov. nálezy Najvyššieho správneho súdu sp. zn. 11.806/36, Bohuslavova zbiereka č. 12.343, alebo sp. zn. 6246/35, Bohuslavova zbiereka č. 14.063) opakovane riešila otázku, či možno na premlčanie poistného prihliadať až na základe námietky, ktorá bola vznesená v odvolaní proti platobnému výmeru poistovne. Z toho možno vyvodzovať, že na premlčanie poistného sa prihliadalo práve a len na základe takejto námietky.

15. Zákon č. 99/1948 Zb. o národnom poistení, ktorý s účinnosťou od 1. júla a 1. októbra 1948 nahradil zákon č. 221/1924 Zb. z. a n., takisto upravoval premlčanie dávok aj poistného. Podľa § 105 ods. 1 až 4 sa (v rôznych lehotách) premlčovali nároky na peňažné nemocenské dávky, dôchodkové dávky, odškodnenie za pracovný úraz a chorobu z povolania, ako aj nárok na odškodnenie pozostalých. Podľa § 105 ods. 5 cit. zák. sa nárok na výplatu jednotlivej splátky peňažnej dávky premlčoval za jeden rok od jej splatnosti. Podľa § 133 ods. 1 sa právo poistovne vymerať poistné premlčovalo v zásade za päť rokov odo dňa splatnosti. Podľa § 133 ods. 3 sa premlčanie prerušovalo každým úkonom, ktorý sa mala zistiť výška poistného, vymerať poistné alebo vymáhať ho, ak sa povinný o tomto úkone dozvedel. Dôvodová správa k tomuto zákonu (Ústavodarné národné zhromaždenie, tlač 1100) k § 105 všeobecne podotýka, že lehoty v tomto ustanovení sú premlčacie a nie prekluzívne, čo znamená, že

poistovňa nemusí uplatňovať námietku premlčania tam, kde so zreteľom na osobitné okolnosti prípadu by sa v uplatnení tejto námietky mohla vidieť prílišná tvrdosť voči poistencovi. V nadväznosti na to judikatúra vyslovila, že na premlčanie nároku na dávky nemožno prihliadať z úradnej povinnosti (judikát R 140/1951).

16. Účinnosťou zákona č. 55/1956 Zb. o sociálnom zabezpečení (1. január 1957) sa zmenila pôvodná koncepcia sociálneho poistenia, založeného na odvádzaní poistného, na systém sociálneho zabezpečenia, financovaného zo štátneho rozpočtu bez odvádzania príspevkov (tak výslovne všeobecná časť dôvodovej správy - Národné zhromaždenie ČSR, II. volebné obdobie, tlač 85). Uvedený zákon tak upravoval len premlčanie dávok v § 47, podľa ktorého sa už nepremlčieval nárok na dávku, ale na výplatu jednotlivkej dávky za jeden rok od jej splatnosti. Podľa dostupnej judikatúry možno súdiť, že Štátny úrad sociálneho zabezpečenia uplatňoval premlčanie tým, že zamietol žiadosť o dávku (porov. napr. R 36/1962). Rovnakú úpravu v zásade prebral aj § 62 zákona č. 101/1964 Zb. o sociálnom zabezpečení účinného postupne od 1. júla a 1. októbra 1964 a 1. januára 1965 a následne ju (spresnenú o určité podrobnosti) prevzal § 71 zákona č. 121/1975 Zb. o sociálnom zabezpečení účinného od 1. januára 1976.

17. Zásadnú zmenu v otázke zániku nároku na dávku priniesol zákon č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení, ktorý nadobudol účinnosť 1. októbra 1988. Podľa jeho § 97 nárok na dávku nezaniká uplynutím času, ale zaniká nárok na výplatu dávky alebo jej časti uplynutím troch rokov od jej splatnosti. O tom, že nešlo len o formálnu zmenu, svedčila aj dôvodová správa (Federálne zhromaždenie ČSSR, V. volebné obdobie, tlač 74), podľa ktorej sa novo prechádza k inštitútu preklúzie; vychádzalo sa z toho, že platiteľom dávok je štátny orgán a voči štátu by nemali existovať tzv. naturálne obligácie a štát by sa nemal dovoľávať premlčania. Z citovaného znenia možno usudzovať, že normotvorca vychádzal z toho, že ak je v právnom predpise ustanovené premlčanie, jeho účinky nastávajú, len ak sa ho dotknutá osoba dovoľá. Pritom normotvorca vzal toto pravidlo za východisko napriek tomu, že žiaden z právnych predpisov na úseku sociálneho zabezpečenia dovtedy výslovne neustanovoval, že by sa premlčania bolo potrebné dovoľávať. Táto časť dôvodovej správy tak môže predstavovať podporný dôkaz záveru, že účinky premlčania podľa predpisov účinných do 30. septembra 1988 boli závislé od toho, či povinná osoba namietla premlčanie.

18. Návrat k plnohodnotne príspevkovo financovanému systému sociálneho zabezpečenia predstavoval zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 7/1993 Z. z. o zriadení Národnej poisťovne a o financovaní zdravotného poistenia, nemocenského poistenia a dôchodkového poistenia, ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 1993. Podľa jeho § 30 ods. 1 právo predpísať poistné sa premlčalo za tri roky odo dňa jeho splatnosti. Ak sa urobil úkon smerujúci na zistenie výšky nezaplateného poistného alebo na jeho vymáhanie, začínala plynúť nová premlčacia doba podľa predchádzajúcej vety odo dňa, keď sa o tomto úkone dozvedel platiteľ poistného alebo jeho právny nástupca. Tento zákon bol s účinnosťou od 1. januára 1995 zrušený zákonom Národnej rady Slovenskej republiky č. 274/1994 Z. z. o Sociálnej poisťovni. Podľa jeho § 24 ods. 1 sa právo predpísať poistné na nemocenské poistenie a dôchodkové zabezpečenie malo premlčať za desať rokov odo dňa jeho splatnosti. Judikatúra k tomuto ustanoveniu (porov. uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 7 Sžso 16/2011, judikát R 82/2013) zdôraznila, že právo predpísať poistné je obmedzené plynutím premlčacej lehoty a po jej uplynutí povinnosť zaplatiť dlžné poistné nemožno uložiť, ak povinná osoba námietku premlčania vzniesla. Podobne judikatúra zdôraznila, že zákon NR SR č. 274/1994 Z. z. v § 24 ods. 1 § 24 ods. 2 (premlčanie práva vymáhať predpísanú pohľadávku) rozlišuje dve časové obdobia, ktoré zhodne vyžadujú pre účinnú obranu povinného vznesenie námietky premlčania (porov. uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 1 Obo 17/2017).

19. Na toto ustanovenie nadviazal § 145 ods. 1 zákona č. 413/2002 Z. z. o sociálnom poistení, ktorý mal nadobudnúť účinnosť 1. júla 2003, nikdy ju však nenadobudol. Podľa tohto ustanovenia sa právo predpísať poistné malo premlčať za desať rokov odo dňa jeho splatnosti. Dôvodová správa (Národná rada Slovenskej republiky, II. volebné obdobie, tlač 1381) k citovanému ustanoveniu zdôraznila, že v súvislosti (okrem iného) s premlčaním sa preberá právna úprava účinná do 30. júna 2003. V nadväznosti na to dôvodová správa (Národná rada Slovenskej republiky, III. volebné obdobie, tlač

283) k dnes účinnému § 147 zákona č. 461/2003 Z. z. vychádzala z toho, že právny režim premlčania poistného sa v zásade preberá z platného (hoci neúčinného) zákona č. 413/2002 Z. z.

20. Z uvedeného prehľadu možno vyvodit', že predpisy na úseku sociálneho poistenia a sociálneho zabezpečenia v rôznych historických obdobiach rozlišovali medzi premlčaním a preklúziou (zánikom) nároku. Zároveň z uvedeného prehľadu vyplýva, že ak tieto predpisy upravovali premlčanie, jeho účinky minimálne dôvodové správy a judikatúra spájali s námietkou premlčania, ktorú vznesie povinná osoba. Ako dosvedčuje znenie dnes účinného § 147 zákona č. 461/2003 Z. z., ale aj dôvodová správa k nemu, toto ustanovenie jasne nadväzuje na dovedejšiu právnu úpravu premlčania práva predpísať poistné, a nie jeho preklúzie. Preto žalovaná nemusí prihliadať na premlčanie z úradnej povinnosti, ak povinná osoba príslušnú námietku nevzniesla. V prospech tohto záveru svedčí takisto úprava § 151 ods. 2 písm. h) zákona č. 461/2003 Z. z. v znení účinnom od 1. januára 2008, podľa ktorého Sociálna poisťovňa odpíše pohľadávku alebo jej neuhradenú časť na základe rozhodnutia o uznaní námietky premlčania dlžníka. Podľa § 151 ods. 4 odpísaním pohľadávky podľa odseku 2 pohľadávka zaniká. Citované ustanovenia tak viažu účinky odpísania pohľadávky až na uznanie námietky premlčania dlžníka. Naopak, ani § 150 ani § 151 cit. zák. neviažu odpísanie (a ani zánik) pohľadávky na samotnú skutočnosť, že uplynula premlčacia doba podľa § 147 ods. 1 cit. zák.

IV.

Záver

21. Zo všetkých uvedených dôvodov dospel senát kasačného súdu k záveru, že rozhodnutie vo veci je závislé od výkladu § 147 ods. 1 v spojení s § 241 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z., a to, či toto ustanovenie ukladá žalovanej, aby na premlčania práva predpísať poistné (a teda aj penále) prihliadala aj bez zodpovedajúcej námietky osoby, ktorá je povinná ho odvádzať (§ 144 cit. zák.). Ako vyplýva z odsekov 10 a 11, na túto otázku boli v rozhodovacej praxi senátov najvyššieho súdu vyslovené rôzne právne názory. Senát kasačného súdu by sa tak akýmkoľvek rozhodnutím vo veci odklonil minimálne od jedného z už vyslovených právnych názorov.

22. Tým sú splnené podmienky, aby bola táto vec postúpená veľkému senát § 22 ods. 1 písm. a) SSP, ktorému účelom je zabezpečovať jednotnosť judikatúry najvyššieho správneho súdu. V záujme hospodárnosti senát kasačného súdu navrhuje, aby sa veľký senát neobmedzil na zodpovedanie jednej otázky, ale aby podľa § 466 ods. 5 písm. a) SSP rozhodol o kasačnej sťažnosti.

23. Toto uznesenie bolo prijaté pomerom hlasov 3 : 0 (jednomyseľne).

Poučenie :

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

